ప్రణయపల్లకి పల్లకి....

నా చిన్నప్పుడు ఎక్కడకు వెళ్ళాల్సి వచ్చినా ఒంటెద్దు బండిమీద ప్రయాణాలు చేసే వాళ్ళం. మావాళ్ళు పడవ ప్రయాణాలు కూడా చేసే వారు రాధారిబోటు అని వుండేది. అందులో చెక్కగదులుండేవి ఘోషా స్త్రీలు పడవ ప్రయాణం చేసేటప్పుడు ఆ చెక్కగదులకు తెరలు కట్టుకునె వారు. అందులోనె వంటా, భోజనాలు కూడా చేసేవారు. పడవ టాపుమీద కొందరూ, పడవలోపల కొందరూ ప్రయాణం చేసేవారు. పడవకి సరంగులుండేవారు. పడవల గుమాస్తాలు కూడా వుండేవారు. వాలు కెదురుగా ప్రయాణం చేసేటప్పుడు కాళాసీలు తాడుతో పడవను "హైలెస్సో హైలెస్సా" అని లాగేవారు.

పడవకు వెనక చుక్కానీ వద్ద ఒక కుర్రాడ్నో, ఒక ఆడదాన్నో కూచోపెట్టేవారు. చుక్కాని తప్పితే పడవ నీటి మధ్యకుగాని, ఒడ్డుకుగాని వచ్చి చేరేది పడవ పాటలు కూడా మనకివుండేవి. కాలవలో కాని, నదిలో కాని నీరు సరిగా లేకపోతే పడవ ఇసుకలో యిరుక్కుపోయేది. పడవ మేట వేసింది అనేవారు. పడవ అంచులమీద గడవేస్తూ యిటూ అటూ కళాసీలు బారుచేసి జోరు చేసేవారు. గాలివాలును చూసుకుని తెర చాపలు ఎత్తేవారు. పడల్లో కూడా రాత్రిపూట చిల్లర దొంగతనాలు జరిగేవి.

పడవ చార్జీని కేవ్ అనేవారు. పడవలాగే కళాసీలు తమాషా పాటలు పాడేవారు.

"ఆవకాయ చద్దివణ్ణం జుర్రో జుర్రో
దాని మొగుడు దాన్ని కొడితే కుయ్యో మొర్రో
కుయ్యో మొర్రో! జుర్రో జుర్రో!"

ఈ పాటల్లో ఒకటో రెండో చరణాలుండేవి. అవే మళ్ళీ మళ్ళీ పాడేవారు. అర్థం పర్థం, అక్కర్లేదు. కొంచెం బూతూ కూడా కలిసి పోయేది.

"ఎర్రా ఎర్రని దానా ఎత్తూ పిర్రల దానా" అవే పదాలు మళ్ళీమళ్ళీ పాడుకుంటూ శరీర శ్రమని మర్చిపోతూ పడవలాగేవారు కళాసీలు.

ఇప్పుడు జీవితం మారిపోయింది. రాదారి పడవలు లేవు. ఆ సరంగులు లేరు. ఆ పాటలు, ఆ సాహిత్యం కాలగర్భంలో కలిసి పోయాయి. ప్రయాణ సాధనాలు మారాయి. ప్రజల జీవితాల్లో చాలా మార్పు వచ్చింది. ఇంకా మన దేశంలో చాలా మంది కాలినడకని ఆశ్రయించినప్పటికీ ఏ మాత్రం అవకాశమున్నా ఏదో ఒక ప్రయాణ సాధనాన్ని తప్పక వినియోగిస్తున్నారు.

తెలుగు దేశంలో సంపన్న కుటుంబీకులు అగ్ర వర్ణస్థులు మేనాల నుపయోగించేవారు. గొప్పింటి స్త్రీలు మేనాలలో ప్రయాణం చేసేవారు. బోయిలు "భోం భోం" అంటూ భుజాలు మార్చుకుంటూ మోసేవారు. ఈ పల్లకీలలో తాసీల్దారులు, ఉద్యోగస్తులు కూడా పల్లకీల మీద వచ్చే వారు. పెళ్ళిళ్లకు ముత్యాల పల్లకీలు వాడేవారు. పల్లకీ లేకుండా పెళ్లి ఊరేగింపుకి అందంరాదు. పల్లకీలో కుచ్చులుండేవి. ఇటూ అటూ ఒరగ కుండా ఆ కుచ్చులు పట్టుకునే వాళ్ళం. పల్లకీల వెనుక కావిళ్ళు నడిచేవి. అంపకాలప్పుడు పెళ్ళికూతురికి పెట్టిన సారె అంతా కావిళ్ళమీద వూరి కంతా చూపించేలా మడతలు విప్పి కావిడిమీద వ్రేలాడేసి వీధి వీధునా

తిప్పి మరీ తీసుకువెళ్ళేవారు. మా వాళ్ళు సముద్దార్లుగను చరస్తిదార్లుగానూ పనిచేసేవారు. కమానుకి వెళ్ళాల్సొచ్చినపుడు గుర్రాలమీద వెళ్ళేవారు. పెంకి గుర్రాలు కొన్ని అడివిలో తుప్పల్లోకి తోసేస్తూండేవి. ముళ్ళలో పడిపోతూండేవారు. ఏజన్సీ అడవుల్లోనూ. కొండల్లోనూ గుర్రాలమీదే వెళ్ళేవారు. ఇది ఏనాటి సంగతో అనుకునేరు. ఒక పాతికేళ్ల క్రితం. ముప్పయ్యేళ్ల క్రితం మన గ్రామాలు యిలానే వుండేవి. తరవాత్తరవాత ఒంటెద్దుబళ్లు, ఎద్దుబండి ప్రయాణాలు వచ్చాయి. రెండెడ్ల బండి అప్పుడూ వుంది. యిప్పుడూ వుంది. ఒంటెద్దుబళ్లు యిప్పుడు ఎక్కడోగాని కని

పించటంలేదు. బండివాడి పాటలని కొలంబియా గ్రామఫోను రికార్డులు కూడా వచ్చాయి, "ఓరోరి బండివాడా-వగలమారి బండివాడా" అనేపాట విన్నట్టు గుర్తు. ఈ ఎద్దు బండ్లకు ఏదో ఓ మాదిరి రోడ్డంటూ వుండాలి. అక్కడక్కడా రోడ్డుపడ్డాకే ఎద్దుబండ్ల ప్రయాణం పాప్యులరైంది. తరువాత జటకా బళ్ళొచ్చాయి. జటకాబండి వేగానికి చిహ్నం. గుర్రం గుర్రమే. ఎద్దు ఎద్దు మొద్దు స్వరూపమే. జట్కా రేటు కూడా ఎద్దుబండి రేటు కంటే హెచ్చు. చాలామంది మోతుబర్లకు స్వంత జట్కాలుండేవి స్కూళ్ళ యినస్పెక్టర్లకు క్యాంపులకు వెళ్ళటానికి సొంత ఎద్దుబండ్లు

వుండేవి. అందులో చాప పరుపు, దిళ్లూ—మరచెంబు యింకా కాగితాల పెట్టి అన్నీ పెట్టుకుని ప్రయాణాలు చేసేవారు.

ఇంకా బట్కా బస్సు న్నాయి. బస్సులొచ్చాక ప్రయాణాల్లో చాలా మార్పు వచ్చింది. బస్సు డ్రయివర్లు, క్లీనరూ, కండక్టరూ గొప్ప హీరోలై పోయారు. అప్పుడే కాబోలు 'బస్సుపుట్టిందిరోయి బాబు బస్సు పుట్టింది. బస్సుపుట్టి బళ్ళవాళ్ళ కడుపు కొట్టింది' అనే రికార్డొచ్చింది. రెండవ ప్రపంచ యుద్ధకాలంలో మన దేశంలో కూడా రిక్షాలొచ్చాయి అప్పుడు మనుష్యులు లాగేవే విరివిగా వుండేవి. మొదట్లో రిక్షా ఎక్కిన వారిని చూసి రోడ్డుమీద జనంనవ్వుకునేవారు. అనంతశయనం ఎక్కావురా అని వెక్కిరించేవారు రిక్షా వీధిలో వెడుతూంటే ఆడవాళ్లు గుమ్మాల దగ్గర నిలబడి విస్తుపోయేవారు. అలాటిది క్రమంగా అలవాటుపడ్డారు. మనుష్యులు కూర్చుంటే మనిషిని మనిషంతవాడు లాగటం సబబేనని అంగీకరించారు. రైళ్ళువున్నప్పటికీ అవిఅందరికీ అందుబాటులో లేవు. మారుమూలగ్రామాల నుంచి బళ్ళు కట్టుకుని వచ్చి బస్సెక్కి రైలుస్టేషను వున్న వూరుచేరి రైలు ప్రయాణాలు చేయాల్సి వచ్చేది. ఇప్పటికి కూడా యీ పరిస్థితి వుంది. కాని చాలా చోట్ల రోడ్లుపడి బస్సులు తిరుగుతున్నాయి. మన జీవితాల్లో చాలా మార్పు తెచ్చిన గొప్ప వాహనం. సైకిలు. సైకిళ్ళొచ్చాక వూళ్ళో తిరగటానికి చిన్న చిన్న ప్రయాణాలు చేయటానికి, పనులు చక్క బెట్టుకొనటానికి గొప్ప సౌకర్యం కలిగింది. సైకిల్ కేవలం మధ్య తరగతికి సంకేతం మాత్రమే కాదు. ఇప్పుడందరూ విరివిగా వాడు తున్నారు. నోట్లో సిగరెట్టూ, చేతిలో సైకిలూ లేని స్టూడెంటుండడు గదా, ఇన్ని ప్రయాణ సౌకర్యాలొచ్చాక జీవితం మునుపటి కంటె ఎక్కువ వేగాన్ని అందుకుంది. ఈ వేగం తాలూకు ప్రభావం మనం ఆలోచనలు, అభిప్రాయాలు, ఆశయలమీద కూడా ప్రసరిస్తుంది. అంతెందుకు—మనం వాడుకునే భాష కూడా చాలా మారిపోతుంది. ప్రయాణాల్లో పరిభాష మీద బి. బి. సి వారు మంచి ప్రసంగాలు ఏర్పాటు చేస్తున్నారు.

నేను బెనారెస్‌లో "ఎక్కాగాడి" ఢిల్లీలో "టాంగా"లు ఎక్కి

ప్రయాణాలు చేశాను. కాని మన ఆంధ్రలో సైకిల్ రిక్షాల యుగం యిది. మనకి ఆటోమొబైల్ ఎజ్ యిప్పుడిప్పుడే అడుగుపెట్టినా యిది సైకిల్ యుగమని ఒప్పుకోవాలి. పడవలు, స్టీమర్లూ, లాంచీలు వున్నా మనం వాటిని ఎక్కువగా వుపయోగించటం లేదు. హైవేలు పెద్దపెద్ద వంతెనలు వెలిసాక నీటిమీద ప్రయాణాలు తగ్గిపోయాయి.

దూరప్రయాణాలకు రైళ్లు బస్సులు విరివిగా వుపయోగిస్తున్నాము. పట్టణాలలో సిటీ బస్సులు తిరుగుతున్నాయి. ఈ సిటీ బస్సుల వలన రిక్షా వాళ్లకు కొంచెం దెబ్బ తగులుతోంది.

ఇప్పుడెవరూ. గుర్రాలమీదా, ఒంటెలమీదా, ఎడ్లబండలమీదా ప్రయాణం చెయ్యటం లేదు. సైకిళ్ళూ, రిక్షాలు, స్కూటర్లు వచ్చాయి. చిన్న కార్లూ, టాక్సీలు కూడా తిరుగుతున్నాయి. వీటి వలన మన జీవితంలో చాలా మార్పు వచ్చింది. తెలుగు పరిభాష కూడా చాలా మారిపోయింది. ఎన్నో కొత్త మాటలు ప్రయోగాలు వచ్చాయి. ప్రయాణాల పరిభాష గురించి ఎవరైనా రీసెర్చి చేస్తే బావుంటుంది. పల్లకీలు, మేనాలు, బోయిలూ, రాధారి పడవలూ కళాసీలూ యిప్పుడెక్కడున్నాయి? లేవు. స్త్రీలు స్కూటర్లూ, కార్లూ, విమానాలు నడుపుతున్నారు. ఆడపిల్లలు సైకిళ్ళు తొక్కుతున్నారు. మన కుటుంబ జీవితంలో కూడా అలాగే చాలా మార్పులొచ్చాయి. ఏ గూటి చిలక ఆ గూటి పలుకు అని యిళ్ళలో పరిభాష కూడా చాలా మారిపోతోంది. కాని నాబోటి దానికి చాలా పాత వాసనలు అలాగే వుండిపోయాయి కాబోలు. బస్సులో ప్రయాణం చేస్తే నాకు తిప్పుతుంది. చిన్నకారులో వెళ్తే వికారం పెడుతుంది. రైల్లో ప్రయాణం చేస్తూంటే ఏది పడితే అది తినబుద్ధి వెయ్యదు. ఇంట్లోంచి వీధిలో కెళ్ళినా అక్కడ హోటళ్ళలో ఫలహారాలు, కాఫీ. టీలు, పుచ్చుకోవాలనిపించదు, గత్యంతరం లేకపోతే తప్ప. కాళ్ళూ, చేతులూ కడుక్కోకుండా, స్నానం చేయకుండా ఏదీ తిన బుద్ధికాదు. ఆసుపత్రికి వెళ్తే యింటికొచ్చి ఆ బట్టలు వదిలేసి స్నానం చేయనిదే వంటింట్లోకి రాబుద్ధి పుట్టదు. సినిమా కెళ్ళొచ్చినా వేసంకాలం స్నానంచేస్తేనే కాని నిద్ర

పట్టదు. ఈ అలవాట్లన్నీ అస్థిగతమైపోయాయి. నాకు పల్లకీ అంటే చాలా యిష్టం. ఇప్పుడు నన్నెవరు పల్లకీలో కూచోపెడతారు? మా పెళ్ళికి మేం పల్లకీలోనే వూరేగాము. బ్యాండుమేళం పెట్టించలేదు, మంచి సన్నాయి మేళము. కృతులు, కీర్తనలూ. తరంగాలూ వాయించారు. మాయింట్లో మళ్ళీ పెళ్లి ఏదైనా జరిగితే, పల్లకీ తెప్పిస్తాను. సన్నాయి మేళలే పెట్టిస్తాను. గ్రామఫోను రికార్డులంటే నాకు చాలాకోపం—పెళ్లికొడుకునూ పెళ్లికూతుర్నీ సైకిలు రిక్షాలో కూర్చోపెట్టి తిప్పితే నేనూరుకోను. పల్లకీ దొరక్కపోతే విక్టోరియా గుర్రప్పబండైనా సరే కాని గుర్రం మాత్రం తెల్లగా వుండాలి, గుర్రం తోలేవాడు చెమికీ టోపీ పెట్టుకోవాలి. పెళ్ళిలో అంతా పంచెలు కట్టుకుని జరీకండువాలు వేసుకోవాలి, నేను గర్వ పడే తెలుగు జీవితం నాకుంది. దాన్ని నేను ఎందుకు మర్చిపోవాలి? నా కప్పుడప్పుడు పల్లకిలో కూర్చుని వూరేగుతున్నట్లు కలొస్తుంది. అఫ్ కోర్స్ అలా రాకూడదట! వస్తే చాలా కీడు జరుగుతుందట. ఐ డోంట్ కేర్. ప్రణయ పల్లకి వల్లకి అన్నారు కదా గురూగారు.